

Актуальні проблеми державного будівництва та місцевого самоврядування, конституційне, адміністративне, інформаційне, фінансове право, конституційний та адміністративний процес.

**ЩОДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ СПІВВІДНОШЕННЯ НОРМ
ЗАКОНОДАВСТВА ПРО БАНКИ ТА БАНКІВСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА
ЗАКОНОДАВСТВА ПРО БАНКРУТСТВО**

Швагер Ольга Андріївна,

асистент кафедри цивільно-правових дисциплін

та фінансового права

Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

Неплатоспроможність (банкрутство) є достатньо складною як економічною, так і юридичною категорією. З одного боку таке явище можна вважати результатом неефективної діяльності певного суб'єкта господарювання, з іншого боку – неплатоспроможність (банкрутство) може слугувати засобом, що стимулює діяльність зазначених суб'єктів. Слід зауважити будь – яка країна незалежно від рівня економіки стикається із проблемою банкрутства господарюючих суб'єктів.

Одним із способів ефективного державного регулювання процедур банкрутства, покликаного з однієї сторони протистояти індивідуальним інтересам окремих осіб, а з іншого – забезпечувати баланс інтересів цих осіб, а також фінансову стабільність країни в цілому, є законодавство з питань банкрутства.

20 березня 2018 року було прийнято в першому читанні Верховною Радою України Проект Кодексу України з процедур банкрутства. У пояснювальній записці до проекту його розробники пояснюють необхідність прийняття зазначеного акту наступним.

Реформу системи банкрутства визначено в Україні серед пріоритетних, зокрема, Стратегією сталого розвитку "Україна - 2020", Коаліційною угодою, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України та Планом законодавчого забезпечення реформ в Україні.

Відповідно до положень Плану передбачається досягти: вдосконалення процедур банкрутства, зменшення строків провадження у справах про банкрутство; забезпечення істотного поліпшення умов ведення бізнесу в Україні за тими напрямками, що враховуються Світовим банком та Міжнародною фінансовою корпорацією під час складання рейтингу "Doing Business", маючи за стратегічну мету входження України до провідної двадцятки країн світу за умовами ведення бізнесу; забезпечення рівних прав та можливостей для однакового захисту всіма кредиторами боржника своїх законних інтересів у процедурі банкрутства; зменшення можливості зловживань у процедурах банкрутства.

Проблема полягає в тому, що існуюче регулювання процедур банкрутства все ще дозволяє боржникам ухилятися від виконання своїх зобов'язань перед кредиторами, процедури банкрутства є надто тривалими та недостатньо ефективними, а процедура продажу майна не завжди дозволяє продавати майно боржника за найвищою ціною та не забезпечує надійну захищеність права власності покупця. Це робить вітчизняний ринок не конкурентоздатним у глобальній боротьбі за фінансові ресурси, а права кредиторів не захищеними [1].

Відповідно до Проекту Кодексу України з процедур банкрутства, Кодекс буде встановлювати умови та порядок відновлення платоспроможності боржника-юридичної особи або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичної особи [2]. Звідси вбачається, що сфера застосування норм Кодексу є достатньо широкою.

Потрібно відмітити, що проектом Кодексу встановлено і поняття «неплатоспроможність» і поняття «банкрутство».

Так, неплатоспроможністю є неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через відновлення його платоспроможності. Банкрутство - визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Отже, авторами проекту банкрутство визначено наслідком неплатоспроможності.

На нашу думку, спірним видається наступне положення Проекту: законодавство про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом при розгляді судом справи про визнання неплатоспроможним (банкрутом) банку застосовується з урахуванням норм законодавства про банки і банківську діяльність.

Далі по тексту відсутні будь-які уточнення щодо застосування цієї норми.

Вважаємо за необхідне зупинитися окремих аспектах її застосування. Відповідно до статті 3 Закону України «Про банки і банківську діяльність» визначено сферу поширення та застосування його норм. Цей Закон регулює відносини, що виникають під час заснування, реєстрації, діяльності, реорганізації та ліквідації банків.

Розділом V зазначеного Закону визначено порядок визнання банку проблемним та неплатоспроможним, а також порядок його ліквідації. Статтею 75 Закону України «Про банки і банківську діяльність» визначено підстави віднесення банку до категорії проблемних, статтею 76 Закону України «Про банки і банківську діяльність» - визнання банку неплатоспроможним.

Як вбачається з аналізу норм зазначеного нормативно-правового акту, неплатоспроможність є наслідком проблемності діяльності відповідного банку. Схематично цю ситуацію слід зобразити наступним чином: віднесення банку до категорії проблемних → визнання банку неплатоспроможним → ліквідація неплатоспроможного банку.

Вище нами було відмічено, що згідно Проекту Кодексу України з процедур банкрутства, банкрутство є наслідком неплатоспроможності, в той час, як у Законі України «Про банки і банківську діяльність» неплатоспроможність є результатом неспроможності банку виконати свої зобов'язання перед кредиторами.

Критерії віднесення банку до категорії неплатоспроможних наступні:

1) неприведення банком своєї діяльності у відповідність із вимогами законодавства, у тому числі нормативно-правових актів Національного банку України, після віднесення його до категорії проблемних, але не пізніше ніж через 180 днів з дня визнання його проблемним;

2) зменшення розміру регулятивного капіталу або нормативів капіталу банку до однієї третини від мінімального рівня, встановленого законом та/або нормативно-правовими актами Національного банку України;

3) невиконання банком протягом п'яти робочих днів поспіль двох і більше відсотків своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами та/або встановлення фактів невідображення в бухгалтерському обліку документів клієнтів банку, що не виконані банком у встановлений законодавством строк, після віднесення банку до категорії проблемних;

4) виявлення фактів здійснення банком після віднесення його до категорії проблемного операцій (крім нарахування відсотків за вкладками, отримання клієнтами банку заробітної плати, аліментів, пенсій, стипендій, інших соціальних, державних виплат), оформлення (переоформлення) договорів, внаслідок яких зобов'язання перед фізичними особами в межах гарантованої суми відшкодування збільшуються за рахунок зменшення зобов'язань перед фізичними особами, які перевищують гарантовану суму відшкодування, та/або зобов'язань перед фізичними особами, які не підпадають під гарантії Фонду гарантування фізичних осіб, та/або юридичними особами;

5) невиконання банком, віднесеним до категорії проблемного, розпорядження, рішення Національного банку України (у тому числі про застосування заходів впливу/санкцій) та/або вимоги Національного банку

України щодо усунення порушень банківського законодавства, нормативно-правових актів Національного банку України протягом визначеного Національним банком України строку.

Враховуючи вище наведені критерії, а також визначене за законодавством поняття неплатоспроможності банку, вважаємо визнання банку неплатоспроможним кінцевим результатом неможливості здійснення ним банківської діяльності та виконання взятих на себе в результаті такої діяльності зобов'язань.

Оскільки співвідношення понять неплатоспроможності за діючим законодавством про банки і банківську діяльність та Проектом Кодексу України з питань банкрутства є лише одним серед інших спірних аспектів доречності поширення сфері дії норм Кодексу України з питань банкрутства на відносини неплатоспроможності банків, вважаємо за необхідне викласти частину 3 статті 2 Кодексу України з питань банкрутства наступним чином: «Законодавство про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом при розгляді судом справи про віднесення банку до категорії неплатоспроможних застосовується з урахуванням норм законодавства про банки і банківську діяльність».

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Пояснювальна записка до проекту Кодексу України з процедур банкрутства від 26.02.2018 року [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63518
2. Проект Кодексу України з процедур банкрутства № 8060 від 26.02.2018[Електронний ресурс] - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63518
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07 грудня 2000 року [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

Швагер О.А. Щодо деяких аспектів співвідношення норм законодавства про банки та банківську діяльність та законодавства про банкрутство/О.А.Швагер// «Актуальні питання вітчизняної юридичної науки (25-26 квітня 2018 р.): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 25-26 квітня 2018 р.) У двох частинах. Частина 1. – Суми, 2018. – С. 228-232